

İYİ
PARTİ

İYİ YAŞAM
GELİR MODELİ

Paylaşarak Eşitlenen Türkiye

iYI
PARTİ

*“Bugün geldiğimiz noktada İYİ Yaşam Gelir Modeli;
bir lütuf değil, bir zorunluluk hâlini almıştır. Bu yüzden de
sosyal bir hak olarak kurumsallaşmalıdır.”*

Meral AKŞENER

İYİ Parti Genel Başkanı

İYİ YAŞAM GELİR MODELİ NEDİR ?

İyi Yaşam Gelir Modeli (İYG) devlet tarafından tüm vatandaşlara düzenli olarak yapılan nakit ödemedir. **İyi Yaşam Gelir Modeli** uygulamalarında ilke olarak işsizlik, çalışmama, yoksulluk gibi herhangi bir ön şart aranmaz.

İYG ulusal, bölgesel veya yerel bazda yapılabilir. Asıl amaç, şarta bağlı olmaksızın bir kişinin temel ihtiyaçlarının karşılanmasıdır. Bu miktar, genelde yoksulluk sınırının üstü olarak kabul edilir.

İyi Parti olarak **İYG** Modelini kademeli olarak uygulayacağız. Öncelikle 18-26 yaş arasındaki tüm gençlerimize ve medyan gelirin yarısının altında kalan 4 milyon hanedeki kadına her ay düzenli olarak 1000 TL Evrensel Temel Gelir desteği sağlayacağız. Bu projemiz ile;

Yoksulluk oranını %48 azaltacağız,
Yoksulluk açığını %23 düşüreceğiz,
Yıllık kişi başı geliri %6 artıracacağız.

İYİ YAŞAM GELİR MODELİ - KISA BAKIŞ

Günümüzde vatandaşlarımızın yararlandığı tüm sosyal güvenlik uygulamalarının (emeklilik, nakit yardımları, sigorta, devlet hastaneleri/okulları vb.) tarihi en fazla bir önceki yüzyıla kadar gitmektedir. Yani bugün artık alışmış olduğumuz ve vazgeçilmez gördüğümüz, hayatımızı kolaylaştıran birçok sosyal güvenlik uygulaması oldukça yenidir. Bir sosyal güvenlik/koruma uygulaması olarak düşünülmesi gereken Evrensel Temel Gelir de bu sosyal güvenlik uygulamalarının en yenisidir.

İYİ Yaşam Gelir Modeli (İYG) 2010'lu yıllardan beri ciddi şekilde tartışılan, pilot denemeleri yapılan ve hem akademik hem siyasi arenada giderek daha çok ön plana çıkmaya başlayan bir sosyal güvenlik aracıdır. Teorik arka planı 1600'lü yıllara dayansa da özellikle de tüm dünyayı etkileyen COVID-19 sonrasında yeni bir sosyal yardım ve refah devleti mekanizması olarak Evrensel Temel Gelir tartışmaları çok daha kritik hâle gelmiştir.

İYİ Yaşam Gelir Modeli basit tanımıyla devlet tarafından tüm vatandaşlara, düzenli olarak, herhangi bir şarta bağlı olmadan yapılan nakit ödemedir. Bazı yerlerde "vatandaşlık geliri" olarak tanımlanan **İYİ Yaşam Gelir Modeli'nin** asıl amacı, giderek artan yoksulluğa ve gelir adaletsizliğine karşı vatandaşları korumaktır. Bu desteğin sağlanması için herhangi bir koşul bulunmamaktadır. Tüm vatandaşlar gelir durumlarından, iş piyasasındaki konumlarından, kişisel özelliklerinden tamamen bağımsız şekilde hiçbir koşula tabi olmadan bu destekten yararlanmaktadır. Bu anlamda işsizlik maaşı gibi diğer nakit desteklerin aradığı aktif iş arama durumu gibi şartlar, **İYG** uygulamalarında aranmaz. **İYG** uygulamalarında ilke olarak herhangi bir geri ödeme, karşılık veya bir şart da yoktur. Yani **İYG** 'den yararlanan vatandaşlar aldıkları nakit desteğini istedikleri yerde, istedikleri şekilde harcama imkânına sahiptirler. Vatandaşlık gelirin sosyal yardım politikası şeklinde değil sosyal hak olarak kurumsallaşması büyük önem taşımaktadır. Öte yandan "bir gecede" tüm vatandaşlara belirli miktarda nakit yardımı verilmesi dünyadaki en güçlü devletlerin bile bütçelerini ve bürokrasilerini zorlayacak bir iştir. Bu açıdan **İYG** uygulamalarının kademeli olarak yapılması öngörülmektedir. Kademeli uygulamalarda ise bu desteğin belirli yaş gruplarına (örneğin 15-26 yaş grubuna), belirli gelir düzeyinin altına (örneğin aylık geliri 2000 TL altında olanlara) veya bir durumdan ciddi şekilde etkilenenlere (örneğin COVID yüzünden işinden olanlara) verilmesi önerilmektedir.

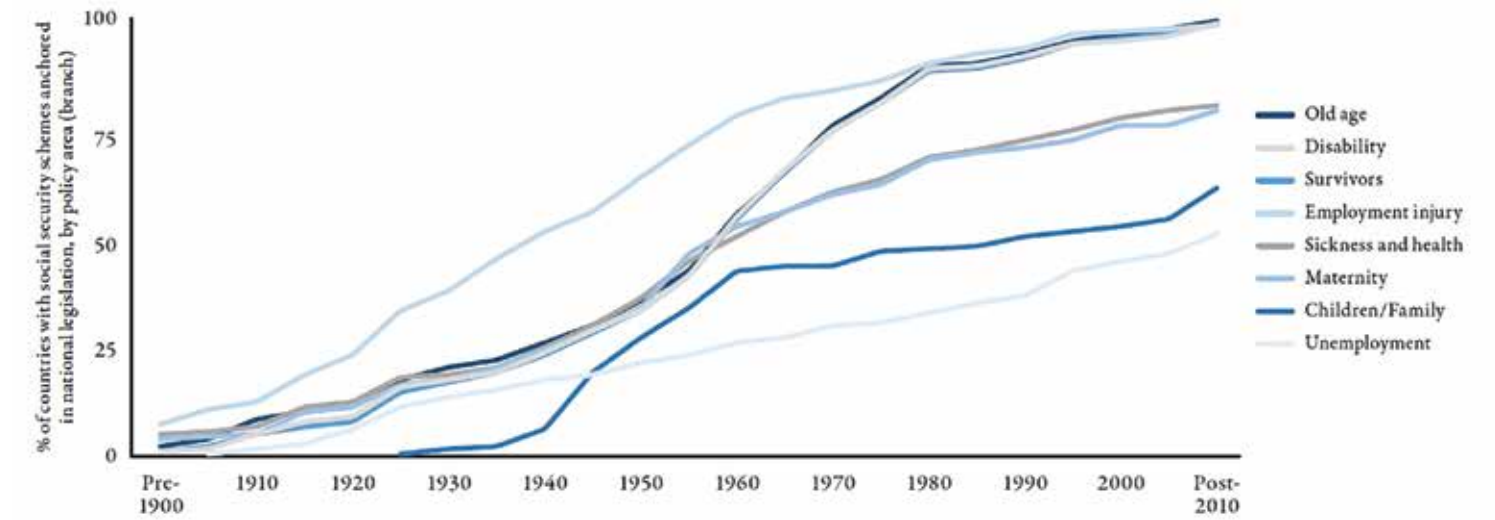
ILO raporları da bu görüşü desteklemektedir. Bugün yararlandığımız çoğu sosyal güvenlik uygulaması aslında 1930'lu yıllardan itibaren kademeli olarak yaygınlaşan ve yerleşik hâle gelen uygulamalardır. Aşağıdaki grafik, devletlerin hangi sosyal güvenlik uygulamasına hangi yıllarda, ne kadar destek verdiğini göstermektedir. Ancak günümüzde yararlandığımız çoğu sosyal güvenlik uygulaması ya giderek amacından sapmakta ya da devlet tarafından "çok maliyetli olduğu" gerekçesiyle kesintiye uğramaktadır. Geline nokta geleneksel hâle gelen sosyal yardımlara dair köklü bir revizyon yapılması, adaletsizliğin ve eşitsizliğin azaltılması için şarttır. İlk başta medyan gelirin altında kalan **İYİ Yaşam Gelir Modeli** de yeni bir sosyal güvenlik mekanizması olarak bu alanda güçlü bir destek sunmaktadır.

Tam da bu yüzden **İYİ Parti** olarak, ülkemizde giderek artan yoksulluğa, sosyal adaletsizliğe ve gelir eşitsizliğine bir çözüm olarak **İYİ Yaşam Gelir Modeli'mizi** açıklıyoruz. Bu projeye;

- 18-26 yaş arasındaki tüm gençlerimize,
- Medyan gelirin yarısının altında kalan 4 milyon hanedeki kadınlara,
- 2021 fiyatlarıyla aylık 1000 TL Evrensel Temel Gelir desteği sunacağız.

Bu projemizle yoksulluğu ve gelir adaletsizliğini azaltıp, kişi başına düşen geliri de artıracacağız. Yaptığımız çalışmalara göre **İYİ Yaşam Gelir Modeli** desteğini vatandaşlarımıza sunduğumuzda;

- Yoksulluk oranını %48 azaltacağız.
- Yoksulluk açığını %23 azaltacağız.
- Ortalama kişi başına düşen geliri %6 artıracacağız.

https://www.ilo.org/global/publications/books/WCMS_604882/lang-en/index.htm

DÜNYADA EVRENSEL TEMEL GELİR NASIL ORTAYA ÇIKTI?

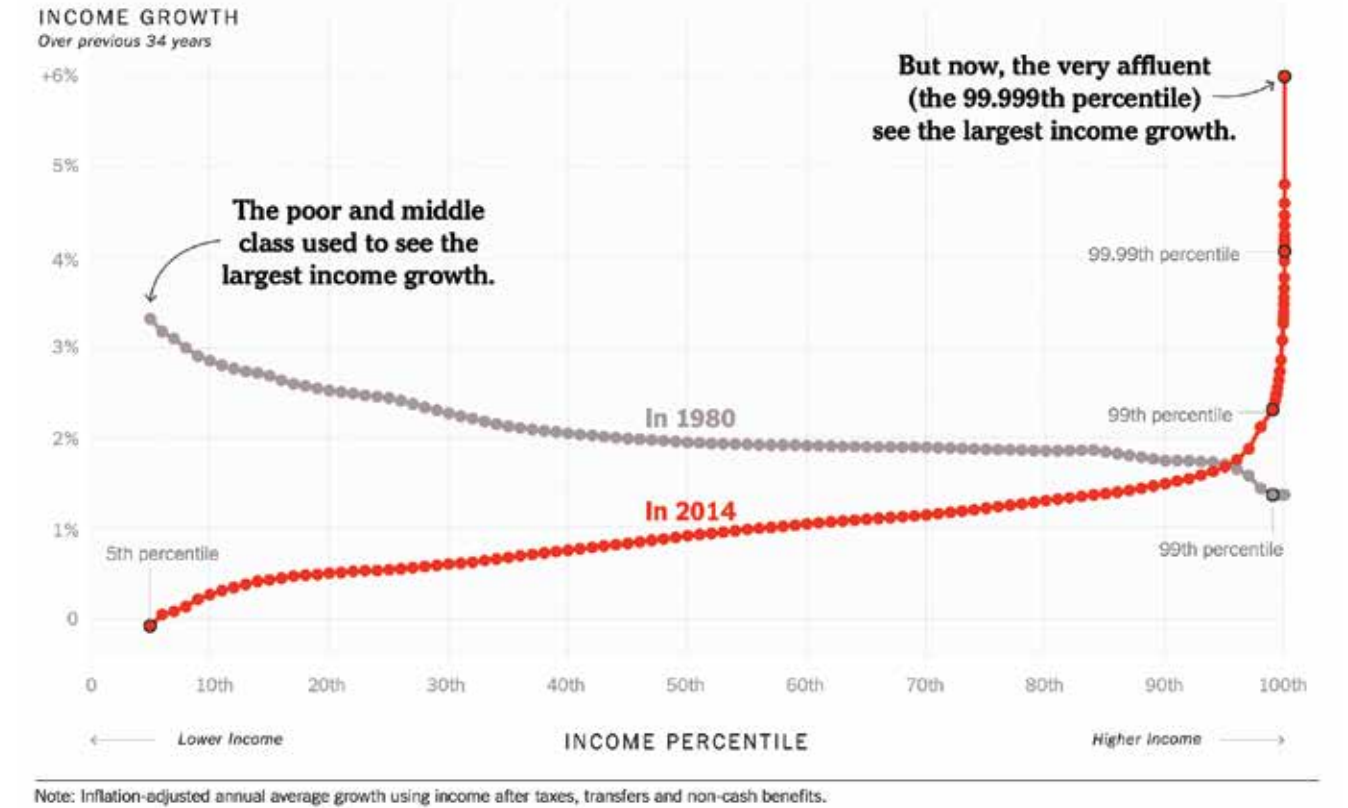
Evrensel Temel Gelir uygulamasının özellikle son yıllarda giderek ön plana çıkması ve tartışılmasının birbiriyle de ilintili iki temel nedeni olduğunu söylemek mümkündür;

Sanayi 4.0 ile beraber emeğin millî gelirden aldığı payın düşmesi, Artan gelir dağılımı eşitsizliğinin toplumsal riskleri artırması.

Tarihsel süreçte bakıldığında yeni teknolojik gelişmelerin ortaya çıkardığı otomasyonun (tarımda hayvanların kullanılmasından, buhar motoruna veya 3D yazıcılara kadar) emeğin milli gelirden aldığı payı düşürmesi ve bunun sonucunda da artan gelir adaletsizliğinin ciddi toplumsal sonuçları olduğu görülmüştür.

Yakın geleceğin en büyük sorunlarından birinin en zenginlerin herkesten daha hızlı zenginleşmesi ve yapay zekâ, robotik vb. ile yeni üretim araçlarının yarattığı otomasyon sonucunda artan işsizlik olacağı öngörülmektedir. Aşağıdaki grafikte görüldüğü gibi Amerika Birleşik Devletleri'nde en fakir kişilerin gelirinde 1980'den beri dikkate değer bir artış olmamasına rağmen, en çok kazanan %1'in alım güçleri 2 ila 7,5 kat arasında artış göstermiştir.

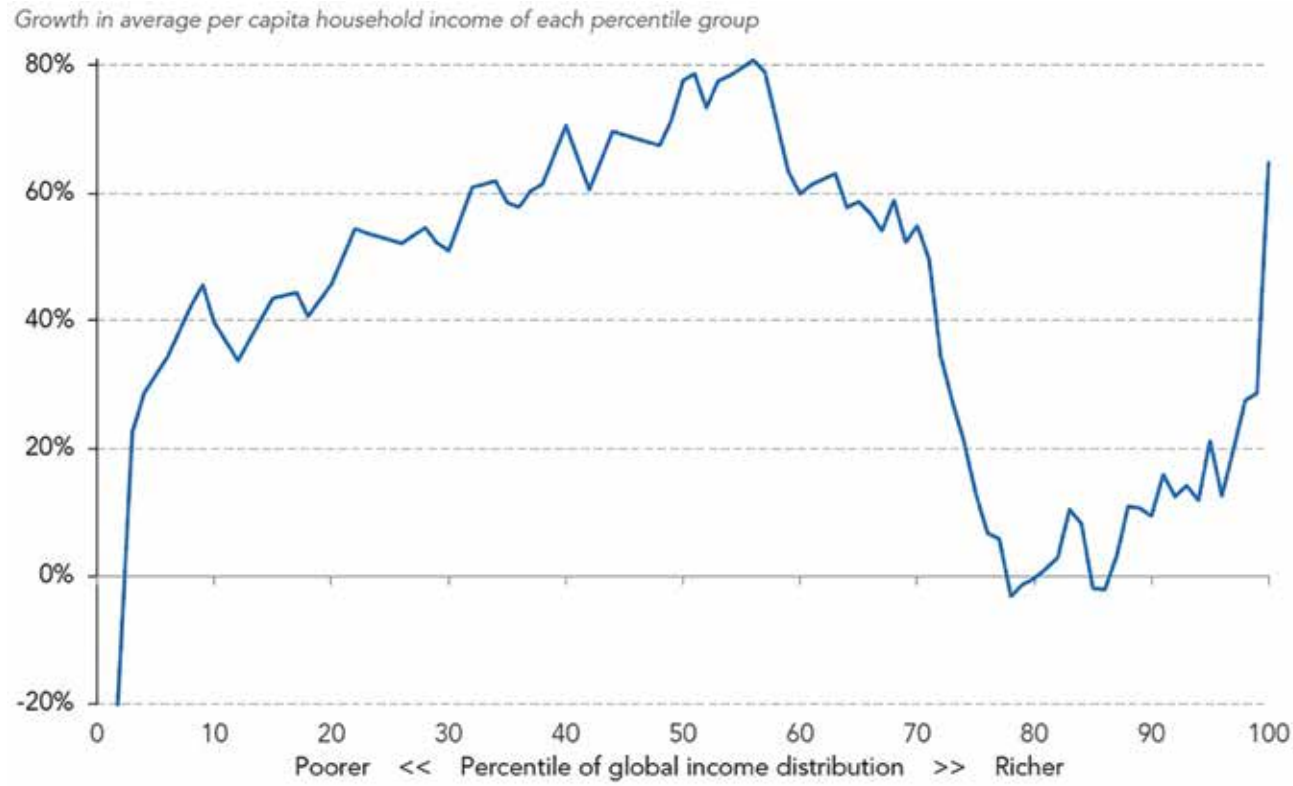
Grafiğin baz alındığı 1980-2014 yılları arasında ise toplam üretkenlik %137 artmasına rağmen en fakirlerin gelirleri neredeyse aynı kalırken, orta-üst sınıfın dilimleri de yalnızca 1,5 kat artmıştır. Robotik devriminin, internetin kullanımının yaygınlaşmasının, küreselleşen finansın yarattığı zenginliğin alt gelirli kişilere yaramadığı, aksine en üst gelirli kişilerin gelirlerinin oldukça artmasına neden olduğu görülmektedir. Özellikle 1910-1980 arasında grafiğin bu şekilde olmadığı, yani o dönemde artan zenginliğin en çok dar gelirli kesime yararırken en az zenginlere yaradığı göz önüne alındığında, yukarıda bahsedilen bu gelir adaletsizliğinin giderek artması ve ciddi toplumsal sonuçlara yol açması kaçınılmaz olmaktadır.

Küresel gelir dağılımını gösteren “fil eğrisi” grafiğinde de en fakirden en zengine gelir gruplarının ortalama reel gelirlerinin 1988-2008 arası nasıl değiştiğini görmek mümkündür. Bu grafiğe göre geliri en çok artanlar dünyanın en zengin %1’lik kesimi ve alt-orta gelir kısmında bulunan kişilerdir. Hâlbuki geliri bu 30 yıllık süreç içerisinde en az artan kişiler ise üst-orta gelir grubu ve en düşük gelirli yani dünyanın en fakir %5’lik diyebileceğimiz kesimdir.

Küresel elitler olarak nitelendirilen ve zaten dünyanın en zengini olan kesimin ise gelirlerinde %60’a varan artışlar olduğu görünmektedir. Özetle bu grafikte, küresel anlamda gelir dağılımının büyük kısmının global elitlere gittiğini görmek mümkündür. Otomasyonun artması ile yaşanan üretkenlik artışı ve üretimin değerinin artması sonucu ortaya çıkacak yeni zenginliklerin eşit dağılmayacağını, gelirin giderek adaletsiz şekilde dağılacaklarını bu iki grafiğe göre yorumlayabiliriz.

Robotik alanında, yapay zekâda ve makine öğreniminde ortaya çıkan gelişmeler yeni bir otomasyon çağına ışık tutmaktadır. Artık makineler, bilişsel yetenekler gerektirenler de dahil olmak üzere, birçok iş faaliyetinde insan performansıya eşit, ya da daha üstün performans göstermektedirler. Otomasyon aslında işletmelerin ve çalışanların hatalarını azaltarak kaliteyi ve hızı artırmaktadır. Mevcut raporlara göre otomasyonun küresel üretkenlik artışını yıllık %0,8 ila %1,4 oranında artırabileceği tahmin edilmekte, yalnızca günümüz teknolojileri kullanılsa bile tüm mesleklerin %5'inin tamamen otomatik olacağı öngörülmektedir. Otomasyondan en çok etkilenecek aktivitelerin ise fiziksel aktivitelerin yoğun olduğu faaliyetler ile veri toplama faaliyetleri olacağı düşünülmektedir (örn. İmalat, yemek servisi, konaklama ve perakende). Yalnızca ABD'de bu tür faaliyetlerin ekonomiye etkisinin %51 olduğu ve bugünkü tüm işlerin de yarısının 2055 yılına kadar otomatikleştirebileceği düşünüldüğünde, otomasyonun yakın gelecekteki önemi daha da ön plana çıkmaktadır.

Otomasyon her ne kadar üretimi ve üretim kalitesini artırsa da yol açacağı en büyük sorunlardan birisi teknolojik işsizlik olarak görülmektedir. 100 milyon üzerinde insanın yalnızca imalat sektöründe çalıştığı Çin'de, üretimin otomatik hale gelmesi kendi nüfuslarının yaklaşık %5'ini etkileyecektir. Ülkelerin bu açıdan teknolojik işsizlik ile mücadele etmek için üreteceği yeni politikaların da teknolojinin hızına erişmesi gerekmekte, ancak bu her durumda mümkün görünmemektedir.

Otomasyona tarihsel olarak bakıldığında, kişilerin fiziksel olarak yapmaları gereken işi azaltan böylece üretimi ve verimi artırarak zenginliğe katkıda bulunması beklenen bir gelişme olarak anlaşılmaktadır. Örneğin bugün refah politikalarının çoğunu borçlu olduğumuz Keynes, daha 1930'lu yıllarda teknolojik gelişmelerin yıllar içinde çalışma saatlerini haftada 15 saate kadar düşüreceğini öngörmüştür. Ancak bu tahminden neredeyse 100 yıl sonra hâlâ daha haftada ortalama 40 saat çalışmaktayız. Örneğin Türkiye'de çalışanların %50'si yoğun çalışma temposu altındadır. Hâlbuki bu oranın AB ülkelerinde yalnızca %33 olduğu görülmektedir. Benzer şekilde ülkemizde çalışanların %50'si 48 saatten çok çalışmaktadır. AB ülkelerinde bu oran %17'dir. Yani çok çalışmamıza ve çalışmanın kutsallığının her yerde yüceltilmesine rağmen ne zenginlikten ne de refahtan yararlanmak mümkündür. Bu durum ülkemizde olduğu kadar tüm dünyada da gelir adaletsizliğinin geldiği noktayı göstermektedir. Gençler açısından ise durum çok daha kötüdür. Çünkü bugün 15-29 yaş arasındaki gençler tüm dünyadaki zenginliğin yalnızca %3'üne sahiptirler. Öte yandan bugünkü gençlerin anne-babaları tüm dünyadaki zenginliğin %21'ine sahiptirler. Üstelik bugün 15-29 yaş arasındaki gençler tarihteki en verimli kuşak olarak gözükmeğe. 1960 yılından 2015 yılına kadar toplam üretkenliğin %137 arttığı bir dönemde, gençlerin maaşları yalnızca %2 oranında artmıştır. Ancak aynı dönemde tüm dünyadaki en zenginlerin gelirleri ise %60 ile %150 arasında artmıştır. Yani bütün dünya giderek zenginleşmiş ve daha verimli hâle gelmiş, ancak bu zenginlik, zenginliği yaratan kişilere adil olarak dağıtılmamıştır.

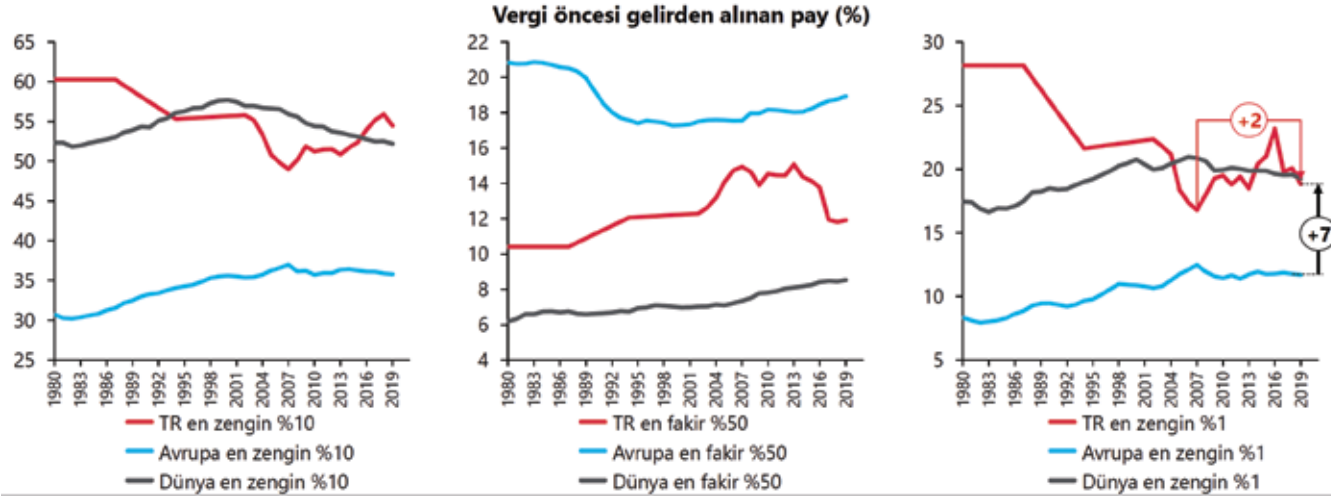
- 4 <https://www.mckinsey.com/~media/mckinsey/featured%20insights/Digital%20Disruption/Harnessing%20automation%20for%20a%20future%20that%20works/MGI-A-future-that-works-Executive-summary.ashx>
- 5 <https://theconversation.com/whatever-happened-to-the-15-hour-workweek-84781>
- 6 https://www.ilo.org/ankara/news/WCMS_697557/lang--tr/index.htm
- 7 <https://www.entrepreneur.com/article/305794>
- 8 <https://www.businessinsider.com/millennials-less-wealth-net-worth-compared-to-boomers-2019-12>

TÜRKİYE'DE ARTAN YOKSULLUK VE GELİR EŞİTSİZLİĞİ

Tüm dünyada gelir eşitsizliği artarken Türkiye özellikle son 10 yılda uygulanan kötü ekonomi politikaları sonucunda bu problemi çok daha derinden hissetmiştir. Özellikle başkanlık sisteminin tanıtıldığı 2016 yılından beri yoksulluk oranı giderek artmaktadır. Medyan gelirin %70'ine göre tanımlanan yoksulluk oranı 2016-2019 döneminde %0,9 artarken, medyan gelirin %40-50-60'ına göre tanımlanan yoksulluk oranlarında %1,5 artış olduğu görülmektedir. Bu durum, yoksulluğun arttığına ve gelir dağılımındaki bozulmaya işaret etmektedir. Çünkü belirlenen eşğin altında gelire sahip olan kişi sayısı, yüksek eşğin altında gelire sahip olan kişi sayısından daha hızlı artmaktadır. Yani nüfusun, yoksulluğun daha şiddetli olduğu bölgelere doğru yöneldiğini söylemek mümkündür. Dünya Eşitsizlik Veri Tabanı (World Inequality Database) verilerine göre Türkiye'de en zengin yüzde 10'luk kesimin ülkedeki toplam gelirden aldığı pay yüzde 54 ile Avrupa ve dünya ortalamasının üzerindedir. Bununla beraber Türkiye'de toplumun yarısı ülkedeki toplam gelirin ancak yüzde 12'sini elde etmektedir. Bu oran da Avrupa ortalamasının hayli altındadır. Yine aynı veri tabanına göre Türkiye 2007'den bu yana dünyada gelir dağılımı eşitsizliğinin en fazla arttığı beşinci ülkedir.

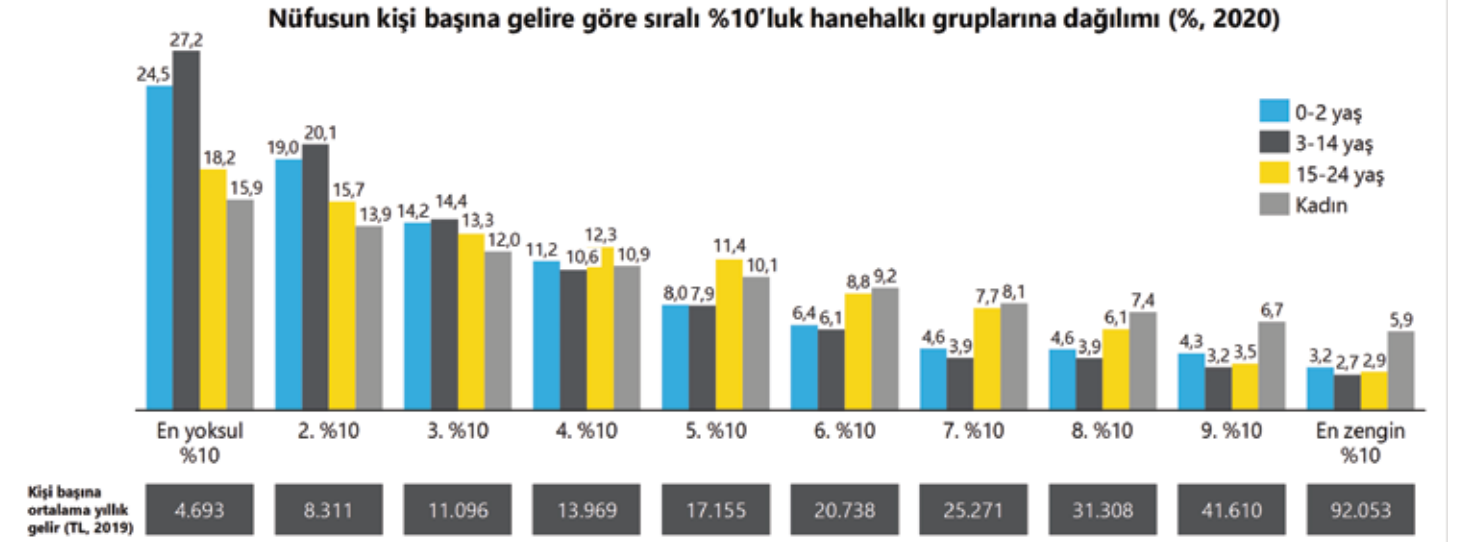
Zenginimizin toplam gelirden aldığı pay Avrupa'nın da dünyanın da üzerinde ama toplumun yarısı gelirin ancak %12'sini alıyor.

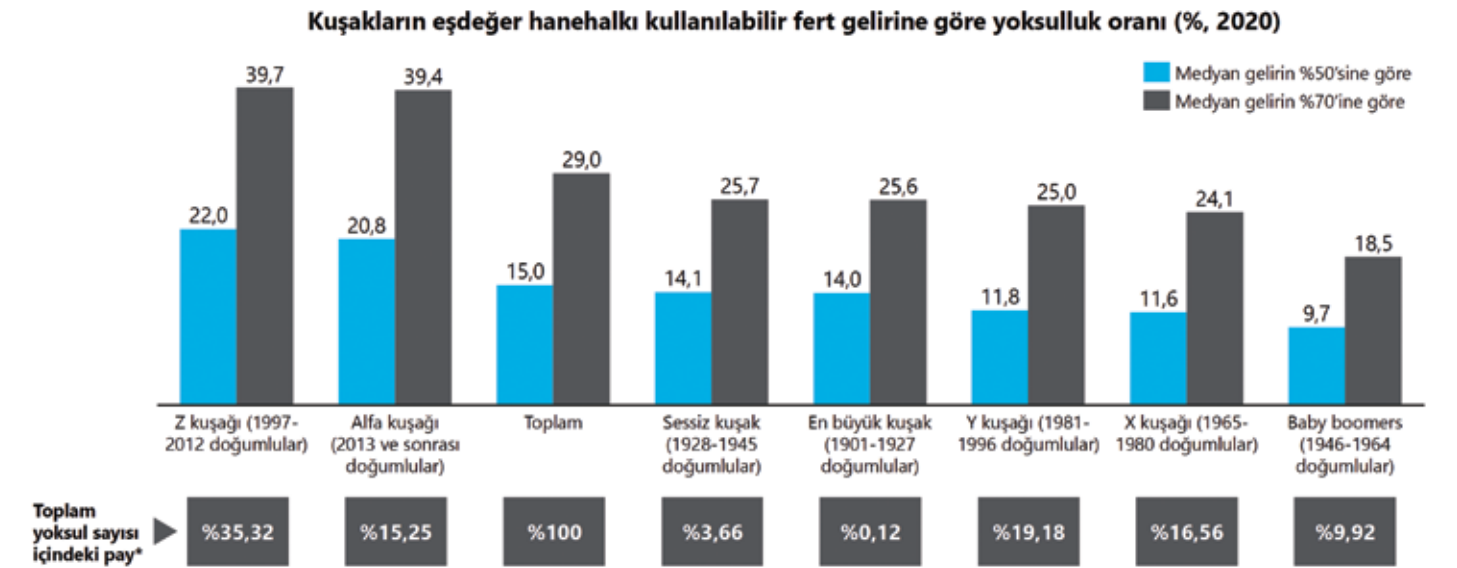
TÜİK verilerine göre medyan gelirin %70'i baz alınarak hesaplanan yoksul sayısı 2006 yılında 20,5 milyonken, 2019 yılına geldiğimizde ise 23 milyona yükselmiştir. Bu 3 milyonluk artışın ise yarısı son 3 yılda gerçekleşmiştir. Yani son yıllarda vatandaşlarımız artan bir yoksulluk ve gelir eşitsizliği ile karşı karşıya bırakılmışlardır.

TÜİK tarafından sunulan Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması ülkedeki artan yoksulluğun çocuklar, gençler ve kadınlar üzerindeki yıkıcı etkisini çok net ortaya koymaktadır. Bugün Türkiye'deki çocukların yüzde 46,5'u, gençlerin yüzde 34'ü, kadınların ise yüzde 30'u en yoksul yüzde 20'lik gelir grubundaki hanelerde yaşamaktadır.

Ülkemizdeki çocukların %46,5'i, gençlerin %34'ü, kadınların ise %30'u en yoksul %20'lik gruptaki hanelerde yaşıyor.

Z ve alfa kuşaklarına yoksul kuşak da denebilir! "Göster telefonunu" diyenler gençlerden daha az yoksul.

Yine TÜİK tarafından yayımlanan Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması gençlerin karşılaştığı yoksulluğun boyutlarını çok dramatik bir şekilde ortaya koymaktadır. Bugün Türkiye’de 15-24 yaş grubundaki 11.7 milyon gençten;

- **2.13 milyonunun evinde bilgisayar yok.**
- **853 bin 217’si evinde internet bağlantısına sahip değil.**
- **1.29 milyonu eskimiş giysileri yerine yenisini alamıyor.**
- **1.13 milyonu ikinci bir ayakkabı alamıyor.**
- **1.78 milyonu spor, sinema, konser gibi ücretli boş zaman faaliyetlerine katılmıyor.**
- **1.44 milyonu küçük miktar bir parayı kendini iyi hissetmek için harcamıyor.**

Pandemi öncesinde yukarıda özetlenen bu olumsuz tablo pandemi ile beraber çok daha derinleşmiştir. Ülkedeki sosyal güvenlik ağı pandemi öncesindeki yoksullara yeterli desteği sağlayamadığı gibi, pandemi döneminde ortaya çıkan yeni yoksulları da tespit konusunda çok yetersiz kalmıştır. Bu yoksulluk ve gelir eşitsizliği ile mücadele etmek için acilen etkili adımlar atılması gerekmektedir. O yüzden bugün geldiğimiz noktada **İYİ Yaşam Gelir Modeli** bir “lütuf” değil, bir zorunluluk hâlini almıştır. Bu yüzden de sosyal bir hak olarak kurumsallaşmalıdır”.

İYİ Yaşam Gelir Modeli neler öneriyor?

Yukarıda sunulan bulgular eşliğinde **İYİ Parti İYİ Yaşam Geliri Modeli’nin** temel amacı, yoksulluğu ve gelir dağılımındaki eşitsizliği, yoksulluğu en derinden hisseden gençlerden ve kadınlardan başlayarak azaltmaktır. Bu amaçla 18-26 yaş arasındaki tüm gençlere ve medyan gelirin yarısının altında kalan 4 milyon hanenin kadın bireyine 1000 TL Evrensel Temel Gelir desteği sağlanacaktır. **İYİ Yaşam Geliri Modeli** hayata geçtiğinde;

- **Ekonomik özgürlüğe ihtiyacı olan kişilere (örn. Aile içi şiddet mağdurları) sosyo-ekonomik özgürlük sağlayacak.**
- **Geleneksel refah programı uygulamalarındaki yoksulluk tuzağını ortadan kaldıracak.**

→ **Kişilere daha iyi veya daha çok kazanacakları işler için bekleme/arama özgürlüğü verecek, Yapısal işsizlik ile sistematik olarak mücadele yollarını açacak.**

→ **Otomasyonun sonucu olarak yeni işlere uyum sağlayamayan işçilere beceri geliştirme eğitimlerine katılma imkanı verecek.**

→ **Devletin diğer refah programlarına kıyasla daha az bürokrasi ile daha fazla kişiye, çok daha basit şekilde ulaşmasına yol açacak.**

→ **Geleneksel refah programlarında görülebilen yolsuzluk gibi durumları azaltıp, ortadan kaldıracak.**

→ **Kişilerin düşük ücretli işlere muhtaç olmalarının önünü kesecek.**

→ **Kişilerin iş kurmak için risk almasına imkan tanıyacak.**

→ **Durgunluk dönemlerinde ekonominin dengelenmesine yardımcı olacak.**

→ **Kişilerin herhangi bir patronaj olmadan sanat ve bilime yönelmesine yardımcı olacak.**

→ **Ülke içi köyden kente göçü büyük miktarda azaltacak.**

İYİ Yaşam Gelir Modeli’nin hayata geçtikten sonra sağlayacağı olumlu etkileri sayısal olarak ifade etmek gerekirse;

→ **Yoksulluk oranı yüzde 48 oranında azalacak.**

→ **Yoksulluk sınırının üzerine çıkmak için gereken ortalama düzeyi belirten yoksulluk açığı yüzde 23 düşecek.**

→ **Türkiye’de ortalama kişi başına düşen gelir yıllık %6 artacak.**

→ **Gelir eşitsizliğini ve gelir dağılımını ölçen Gini katsayısı olumlu anlamda %8 oranında azalacak.**

→ **Gelirden en fazla pay alan %10’un elde ettiği gelirin en az pay alan %10’un elde ettiği gelire oranı şeklinde hesaplanan P90/P10 oranı da %25 oranında azalarak gelirin daha adaletli şekilde dağılması sağlanacaktır.**

İYİ PARTİ, İYİ YAŞAM GELİR MODELİ'NİN FİNANSMANI

İYİ Parti'nin sunduğu İYİ Yaşam Gelir Modeli'nin ülkemize yıllık maliyeti 2021 fiyatlarıyla 200 milyar TL'dir. Bu bütçenin finansmanının önemli bir kısmı Partili Cumhurbaşkanlığı Yönetim Sistemi'nden sonra çok ciddi biçimde artan vergi harcamalarının makul boyutlara gelmesiyle, geri kalan kısmı da karbon vergilerinden karşılanacaktır.

2022 bütçesinde vergi gelirlerinin 1.43 trilyon TL olması hedeflenirken bu miktarın yaklaşık dörtte biri kadar bir miktarın (336 milyar TL) vergi harcaması olarak gelirlerden düşmesi öngörülmektedir. Bir başka ifadeyle, vergi istisnaları ve muafiyetleri toplanması hedeflenen vergi gelirlerinin dörtte biri boyutuna ulaşmıştır. Bu vergi istisna ve muafiyetleri kalem kalem, yıl bazında ve gerekçe gösterilerek açıklanamamakta, dolayısıyla da getirilen muafiyet ve istisnaların kamu yararı doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığına dair herhangi bir bilgi yer almamaktadır. Oysa 5018 sayılı kanun gereği getirilen vergi muafiyeti ve istisnalar için etki analizi şart koşulmuştur. 2022 yılında 335 milyar TL'ye ulaşması öngörülen bu vergi harcamalarının pandemi nedeniyle de arttığını söylemek inandırıcı değildir. Nitekim 2017 referandumu ve sonrasında başlayan yeni yönetim sistemi ile beraber vergi harcamalarının çok arttığı göze çarpmaktadır. 2006-2016 arasında ortalama yüzde 6.5 olan vergi harcamalarının vergi gelirlerine oranı, sonraki dönemde hızla artarak son yıl itibarıyla yüzde 23.49'a yükselmiştir. Vergi muafiyet ve istisnalarının oranının 2006-2016 arasındaki ortalama oran yüzde 6.5'a çekilmesi durumunda 2022 yılında 247 milyar TL'lik ek bir kaynak ortaya çıkacaktır. Dolayısıyla etki analizi yapıldıktan sonra kamu yararı olmayan vergi istisna ve muafiyetlerinden vazgeçilmesi durumunda evrensel temel gelir için gerekli olan kaynağın çok önemli bir bölümü bulunmuş olacaktır.

Vergi harcamalarının kısılmasından elde edilecek kaynağın yanı sıra evrensel temel gelir projesinin finansmanında karbon vergileri de kullanılacaktır. Tüm dünya, yeşil dönüşüm ve sürdürülebilir büyümenin gerekliliği olarak karbona dayalı üretimden vazgeçmekte ve bunun için çeşitli caydırıcı önlemler almaktadır. Bu caydırıcı önlemlerin en başında da karbon vergisi ve mevcut karbon teşviklerinin azaltılması gelmektedir. Ülkemiz geçtiğimiz aylarda Paris İklim Anlaşması'nı imzalayarak karbon emisyonlarını azaltacağını taahhüt etmiştir. **İYİ Parti** karbon vergisini, fosil yakıtlar üzerindeki ek vergiyi ve kömür sektörüne devlet tarafından yapılan teşvikleri, **İYİ Yaşam Gelir Modeli'nin** finansmanının bir kısmını karşılamak üzere kullanacaktır.

SONUÇ

Türkiye, devlet tarafından yapılan sosyal yardımların çok olduğu düşünülen bir ülke olmasına rağmen OECD 2018 raporlarına göre, Türkiye’de sosyal yardım harcamalarının GSYİH’ya oranı %12,5 civarındadır. Bu oran OECD ülkeleri arasında ortalama olarak 20,5’tir. Dolayısıyla Türkiye’nin sosyal yardım harcamalarının GSYİH oranı OECD ülkelerine göre oldukça düşük miktarda kalmaktadır. Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’na göre Türkiye, 2019 yılında 43 milyar TL sosyal yardım harcaması yapmış ve bu yardımlar yaklaşık 3,5 milyon kişiye ulaşmıştır. 2022 yılında da sosyal yardımlara ayrılan bütçe, Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından yaklaşık 104 milyar TL olarak açıklanmıştır. Yani ülkemiz hem sosyal harcamalara diğer ülkelere göre daha az harcamakta, hem de sosyal yardım miktarını 3,5 milyon gibi düşük sayıda kişiye yapmaktadır.

Üstelik ülkemizde sosyal yardımlar adaletli dağıtılmamaktadır. Daha önce de bahsedildiği gibi en zengin %10’da bulunmasına rağmen sosyal yardım alan binlerce kişi bulunmaktadır. Türkiye’deki sosyal yardımlar dünyadaki ekonomik eğilimlere paralel olarak tamamlayıcı niteliğini kaybetmekte ve kriz durumlarında başvurulacak sosyal koruma araçları hâline gelmektedir. **İYİ Yaşam Gelir Modeli**, Türkiye’de sosyal yardım uygulamalarında yaşanan kurumsal dağınıklık, bürokratik sorunlar, yolsuzluk, mükerrerlik vb. gibi sorunlara oldukça iyi bir alternatif olmaktadır. **İYİ Yaşam Gelir Modeli’nin** en önemli özelliği ise geçici, düzensiz, her an geri alınabilir ve bir siyasi malzeme olarak kullanılan sosyal yardımlara hak temelli, kalıcı ve düzenli olarak tercih edilebilir olmasıdır.

Bu açıdan bakıldığında İYİ Yaşam Gelir Modeli;

- Ülkemizdeki sosyal yardımların doğru kişilere doğru miktarda ulaşmasına yardımcı olacak.
- Yoksulluğu azaltacak.
- Gelir adaletsizliğini düşürecektir.

İYİ Parti, İYİ Yaşam Gelir Modeli ile artık gençlerimiz ve yoksul vatandaşlarımız;

- İşlerini, refahlarını kaybedecekleri korkusuyla düşük ücrete muhtaç kalmayacak.
- İnsan onuruna yakışmayan işleri ve ücretleri reddetme imkânı sağlayacak.
- İhtiyaçları olan beceri gelişimi eğitimlerine gönül rahatlığıyla katılabilecek.
- Sosyal ve ekonomik özgürlüklerine kavuşacak.
- Girişimcilik konusunda daha rahat risk alacak.
- İşten atılma korkusuyla haklarının yenmesine razı gelmeyecek.
- Gelir kaybı korkusuyla yönelemedikleri sanata, bilime, kültüre yöneleceklerdir.

9 <http://www.oecd.org/social/expenditure.htm>

10 <https://ailevecalisma.gov.tr/sgb/arge-raporlar/>

11 <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/cumhurbaskani-yardimcisi-oktay-2022-yili-butcesi-yesil-kalkinma-devrimi-gibi-milli-hedeflerimizde-kilometre-tasi-olacak/2392883>

iYI
PARTI